
IN MEMORIAM: DR VIDA ČOK
(Beograd, 1931 – Maribor, 2023)

* * *

VIDA ČOK – ŽIVOT POSVEĆEN STRUCI I POZIVU

Vida Čok je rođena u Beogradu, 15. juna 1931. godine. Njen otac je bio Slovenac koji je po pozivu došao na rad u Beograd i zaposlio se kao stručnjak u preduzeću Jugoslovenske železnice. Stanovali su u železničkom naselju na Voždovcu. Vida je osnovnu školu i gimnaziju završila u Beogradu. Studirala je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu i diplomirala je 1953. godine kao jedna od najboljih studenata u generaciji.

Na istom fakultetu je završila posle diplomiranja i doktorske studije. Doktorirala je 1961. godine i stekla stepen doktora pravnih nauka odbranivši disertaciju na temu *Pravni položaj žena i Ujedinjene nacije*. Kao stipendista francuske vlade bila je na specijalizaciji u Evropskom univerzitetskom centru u Nansiju (Centre Universitaire Europeen, Nancy 1958). Na Haškoj akademiji za međunarodno pravo (Academie de droit international de la Haye, 1964) bila je polaznik kursa iz oblasti međunarodnog prava.

Od januara 1956. do novembra 1992. godine radila je u Institutu za uporedno pravo u Beogradu, prošavši sve stepene naučnih zvanja, zaključno sa

zvanjem naučnog savetnika (1973). Godine 1983, izabrana je za redovnog profesora međunarodnog javnog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Po pozivu, predavala je na postdiplomskim studijama pravnih fakulteta u Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Novom Sadu i Prištini. Na Alternativnoj akademskoj obrazovnoj mreži (AAOM, Beograd, 1999–2004), bila je voditelj i predavač u okviru programa Životna sredina – izazov za nauku, tehnologiju i društvo, na Katedri za evropsko pravo i pravo životne sredine. Kao predavač, učestvovala je i u radu Beogradske otvorene škole. Bila je član Upravnog odbora Instituta Ujedinjenih nacija za istraživanje socijalnog razvoja (Board of United Nations Research Institute for Social Development – UNRISD Geneva, 1985–1991). Kao član jugoslovenske delegacije, učestvovala je na zasedanju Generalne skupštine UN (1979).

U svojstvu organizatora, učesnika-autora, izvestioca, delegata, učestvovala je na mnogim skupovima domaćih i međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija (zasedanjima, kongresima, savetovanjima, seminarima, kolokvijumima – u Njujorku, Otavi, Parizu, Antibu Huan-le-Pinu, Minhenu, Berlinu, Beču, Upsali, Budimpešti, Varšavi, Bukureštu, Jašiju, Moskvi, Kijevu, Hagu, Ženevi, Trstu, Rimu, Bagdadu, Bejrutu, Kairu, Teheranu, Damasku, Beogradu, Novom Sadu, Ljubljani, Zagrebu, Titogradu, Sarajevu, Herceg Novom, Bečićima, Opatiji, Brijunima, Kranju, Kopaoniku i dr.), kao i na sastancima čiji je cilj bio povezivanje Instituta za uporedno pravo sa srodnim stranim naučnim institucijama.

Aktivno je učestvovala u delatnostima mnogih državnih i društvenih organizacija, u neposrednoj vezi sa svojom profesijom. Između ostalog, bila je povremeni sudija Suda udruženog rada Srbije (od njegovog osnivanja do ukidanja); u svojstvu članice učestvovala je u radu Komisije za međunarodno humanitarno pravo Predsedništva Crvenog krsta Jugoslavije; Radne grupe za međunarodno pravo životne sredine Saveznog sekretarijata za inostrane poslove; koordinacionog tela za Dekadu žena, Saveznog izvršnog veća; Saveta za zaštitu čovekove sredine pri Ministarstvu za nauku, razvoj i životnu sredinu; Saveta Međunarodnog univerzitetskog centra za društvene nauke, Univerziteta u Beogradu; Svetskog udruženja za međunarodno pravo (International Law Association, ILA, London); Jugoslovenskog udruženja za međunarodno pravo (Beograd); Jugoslovenskog udruženja za uporedno pravo (Beograd); Centra za antiratnu akciju (Beograd) i njegovog Veća za ljudska prava; Međunarodnog saveta za pravo životne sredine (International Council of Environmental Law, Bonn); Udruženja pravnika Srbije (Beograd); Udruženja za međunarodno pravo (Beograd) i Foruma za međunarodne odnose Evropskog pokreta u Srbiji (Beograd). Sarađivala je na projektima Helsinškog odbora za ljudska prava Srbije (Beograd); Jugoslovenskog centra za prava deteta (Beograd); Beogradskog centra za ljudska prava

(BCLJP, Beograd) i Centra za unapređivanje pravnih studija (CUPS, Beograd). Bila je članica uredništava više stručnih i naučnih pravnih časopisa, između ostalih, to su: *Strani pravni život (Yugoslav Law)*; *Jugoslovenska revija za međunarodno pravo*; *Novinarstvo*.

Istraživački i naučni rad Vide Čok je u velikoj meri bio opredeljen delatnošću tada veoma uglednog i u svetu cenjenog Instituta za uporedno pravo. Pored projekata vezanih za teorijska pitanja međunarodnog prava i ljudskih prava, istraživala je i niz tekućih pitanja koja su se ticala države u kojoj je živela. Baveći se, pretežno, pitanjima iz oblasti javnog prava, u opusu njenih radova naročito je došlo do izražaja bavljenje pravnim problemima savremenog sveta. U tome se izdvaja oblast prava ljudskih prava. Istraživanja su vršena sa stanovišta unutrašnjeg, uporednog i međunarodnog prava. Mnoga od njih su objavljena u jugoslovenskim i stranim naučnim časopisima ili kao monografske studije. Autorka je u njima uspeła da postavi solidne pretpostavke za naučnu analizu i da zadrži visok nivo objektivnog i kritičkog pristupa. Po mišljenju stručnjaka ovi radovi, posebno o pravu na državljanstvo, slobodi informisanja i manjinskim pravima, predstavljaju najviši domet naše pravne nauke u ovoj teškoj i složenoj oblasti.

Kao predavač i nastavnik, oduševljavala je studente svojim širokim znanjem i prijateljskim pristupom. Zahvaljujući njoj mnogi od njih su se posvetili naučnoistraživačkom radu, dobili stipendije za stručno usavršavanje na poznatim univerzitetima i institutima u SFR Jugoslaviji i svetu. Bila je član komisija za pripremu i odbranu magistarskih i doktorskih radova mladih pravnika širom Jugoslavije. Značajno je doprinela saradnji između naučnoistraživačkih institucija i univerziteta u bivšoj Jugoslaviji i poslednjih decenija između Srbije i Slovenije.

Za svoj pregalački rad i rezultate koje je ostvarila u oblasti međunarodnog i uporednog prava Vida je dobila značajna priznanja. Dobitnik je Ordena rada sa zlatnim vencem i priznanja Instituta za uporedno pravo, gde je izabrana za počasnog člana. Od njenih naučnih publikacija posebno su značajne i citirane sledeće: *Pravni položaj žene i Ujedinjene nacije, razmatranje sa stanovišta međunarodnog i uporednog prava* (1960), *Pravno regulisanje miroљjubivog iskorišćavanja nuklearne energije* (1966), *Vrste i dejstvo odluka ustavnih sudova* (1972), *Javno informisanje: pravni vid stvaranja i kreiranja informacije* (1977), *Transfer nuklearne tehnologije: sa stanovišta javnog prava, međunarodnog i unutrašnjeg* (1982), *Pravo na državljanstvo* (1999), *Državljanstvo u savremenoj Evropi* (2002) i dr.

Vida Čok je živela u vremenu nenaklonjenom nauci i serioznom istraživačkom radu. Uprkos tome, ona se više od pola veka s ljubavlju, izuzetnom posvećenošću i akribijom bavila svojom strukom i ključnim pitanjima zaštite ljudskih prava. Zahvaljujući tome, njeni stručni radovi nisu samo svedočenje o

ranijim vremenima i stručnim temama. Naprotiv, oni su u velikoj meri izdržali probu vremena i sud nauke. Danas, nekoliko decenija kasnije, oni na kompetentan način svedoče i govore o važnim pitanjima koja su na dnevnom redu savremenog međunarodnog prava i pravne struke.

Imao sam čast da kao urednik pripremam i objavim većinu tih radova u knjizi Vida Čok, *Spone međunarodnog i uporednog prava, Primeri iz oblasti ljudskih prava*, izd. Službeni glasnik, Beogradski centar za ljudska prava, Centar za unapređivanje pravnih studija, Beograd, 2010, 557 str. U toj knjizi objavljena je i Bibliografija radova Vide Čok koja broji oko 300 jedinica (monografija, studija, članaka, priloga u zbornicima, osvrti, prikaza). Ona na najbolji način govori o autorkinoj odgovornosti i posvećenosti svojoj struci i pozivu.

Vida Čok je bila aktivna i posle odlaska u penziju. Učestvovala je u radu brojnih stručnih skupova, tribina i promocija knjiga u Institutu za uporedno pravo, na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu i Pravnom fakultetu Univerziteta Union. Živela je u Beogradu od rođenja, stanovala je sa suprugom Milivojem Despotom na Novom Beogradu. Posle 85 godina provedenih u Beogradu, maja 2016. godine preselila se u Maribor da bi negovala bolesnu sestru. Od tada nije dolazila u Beograd, ali je održavala veze sa brojnim kolegamicama i kolegama kojima je ostala u najlepšoj uspomeni kao stručnjak, čovek i iskreni prijatelj. Preminula je 1. novembra 2023. godine u Mariboru.

Jovica D. Trkulja